

Online ISSN 2335-2388

RESPECTUS PHILOLOGICUS

2014 Nr. 26 (31)

RESPECTUS PHILOLOGICUS Nr. 26 (31)

MOKSLINIS TĖSTINIS LEIDINYS

Leidžia Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas ir Jano Kochanovskio universiteto Humanitarinis fakultetas Kielcuose du kartus per metus (balandžio 25 d. ir spalio 25 d.).

Mokslo kryptis: filologija (04H). Mokslo sritys: gramatika, semantika, semiotika, sintaksė (H 352), bendroji ir lyginamoji literatūra, literatūros kritika, literatūros teorija (H 390).

Pagrindinės kalbos: lietuvių, lenkų, anglų, rusų.

CZASOPISMO NAUKOWE

Wydawcy: Uniwersytet Wileński – Wydział Humanistyczny w Kownie oraz Uniwersytet Jana Kochanowskiego – Wydział Humanistyczny w Kielcach. Ukazuje się dwa razy w roku: 25 kwietnia i 25 października.

Kierunek naukowy: filologia (04H). Dyscypliny naukowe: gramatyka, semiotyka, semantika, syntaktyka (H 352), literatura ogólna i porównawcza, krytyka literacka, teoria literatury (H 390).

Podstawowe języki: polski, litewski, angielski i rosyjski.

ONGOING ACADEMIC PUBLICATION

Published twice a year (April 25, October 25) by Vilnius University Kaunas Faculty of Humanities and The Jan Kochanowski University Faculty of Humanities in Kielce.

Scientific field: philology (04H). Research areas: grammar, semantics, semiotics, syntax (H 352), general and comparative literature, literary criticism, literary theory (H 390).

The journal accepts articles and correspondence written in English, Lithuanian, Polish and Russian.

DUOMENŲ BAZĖS / BAZY DANYCH / ABSTRACTING AND INDEXING

Elektronische Zeitschriftenbibliothek (2002) Arianta (2002)	Frei zugängliche E-Journals Universitätsbibliothek Regensburg
Balcan Rusistics (2004)	Naukowe i branżowe polskie czasopisma elektroniczne Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego
C.E.E.O.L. (2005)	Russian Language, Literature and Cultural Studies Central and Eastern European Online Library DFG Nationallizenzen
EBSCO (2006)	Humanities International Complete Humanities Source Current Abstracts Humanities International Index TOC Premier
MLA (2007)	Modern Language Association International Bibliography
Index Copernicus (2008)	Index Copernicus International Journal Master List
Lituanistika (2011)	The database of the humanities and social sciences in Lithuania
Linguistic Bibliography Online (2012)	Brill Leiden, Netherlands
Ulrichs (2013)	Ulrich's Periodicals

PATIKRA / WERYFIKACJA / VERIFICATION

Redakcijos adresas / Adres redakcji / Address of the editorial board

Žurnalas „Respectus Philologicus“

Respectus Philologicus

Vilniaus universitetas

Vilnius University

Kauno humanitarinis fakultetas

Kaunas Faculty of Humanities

Muitinės g. 8, LT-44280 Kaunas, Lietuva

Muitines 8, Kaunas 44280, Lithuania

Tel. +370 37 750 536

El. paštas / E-mail Respectus.Philologicus@khf.vu.lt

Interneto svetainė / Strona internetowa / Homepage www.rephi.khf.vu.lt

Moksliniai ir kalbos redaktoriai / Redakcja naukowa i językowa / Proof-readers

Gabija Bankauskaitė-Sereikienė (lietuvių kalba / język litewski / Lithuanian language)

Kazimierz Luciński, Beata Piasecka (lenkų kalba / język polski / Polish language)

Giedrė Drėgvaitė (anglų kalba / język angielski / English language)

Eleonora Lassan, Viktorija Makarova (rusų kalba / język rosyjski / Russian language)

Vertimas / Tłumaczenie / Translation

Beata Piasecka, Živilė Nemickienė

Pagrindinė redaktorė / Redaktor prowadzący / Publishing editor

Viktorija Makarova

Print ISSN 1392-8295, Online ISSN 2335-2388

© Vilniaus universiteto Kauno humanitarinis fakultetas, 2014

© Uniwersytet Jana Kochanowskiego – Wydział Humanistyczny w Kielcach, 2014

REDAKTORIŲ KOLEGIJA — KOLEGIUM REDAKCYJNE

- Eleonora Lissan** VU KHF profesorė, habil. dr. (04H), Lietuva, *vyriausioji redaktorė*
 Profesor Uniwersytetu Wileńskiego – Wydział Humanistyczny
 w Kownie, dr hab. (04H), Litwa, *redaktor naczelny*
- Kazimierz Luciński** Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr.
 (04H), Lenkija, *vyriausiosios redaktorės pavaduotojas*
 Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab.
 (04H), Polska, *zastępcza redaktora naczelnego*
- Irina Oukhvanova-Shmygova** Baltarusijos valstybinio universiteto profesorė, dr. (04H), Balta-
 rusija, *vyriausiosios redaktorės pavaduotoja*
 Profesor Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego, dr (04H),
 Białoruś, *zastępcza redaktora naczelnego*
- Gabija Bankauskaitė-
 Sereikienė** VU KHF profesorė, dr. (04H), Lietuva, *atsakingoji sekretorė*
 Profesor Uniwersytetu Wileńskiego – Wydział Humanistyczny
 w Kownie, dr (04H), Litwa, *sekretarz kolegium*
- Daiva Aliūkaitė** VU KHF docentė, dr. (04H), Lietuva
 Docent Uniwersytetu Wileńskiego – Wydział Humanistyczny w
 Kownie, dr (04H), Litwa
- Danutė Balšaitytė** VU Užsienio kalbų instituto profesorė, dr. (04H), Lietuva
 Profesor Uniwersytetu Wileńskiego – Instytut Języków Obcych,
 dr (04H), Litwa
- Wiesław Caban** Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr.
 (05H), Lenkija
 Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab.
 (05H), Polska
- Renato Corsetti** Romos universiteto „La Sapienza“ profesorius, habil. dr. (04H),
 Italija
 Profesor Uniwersytetu Rzymskiego „La Sapienza“, dr hab. (04H),
 Włochy
- Anatolij Chudinov** Uralo valstybinio pedagoginio universiteto profesorius, dr. (04H),
 Rusija
 Profesor Uralskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego,
 dr (04H), Rosja
- Hans-Jürgen Diller** Bochumo Ruhro universiteto profesorius, habil. dr. (04H),
 Vokietija
 Profesor Uniwersytetu Ruhry w Bochum, dr hab. (04H),
 Niemcy
- Alozas Gudavičius** Šiaulių universiteto profesorius, habil. dr. (04H), Lietuva
 Profesor Uniwersytetu w Šiauliai, dr hab. (04H), Litwa
- Laima Kalėdienė** Lietuvių kalbos instituto vyriausioji mokslo darbuotoja,

- profesorė, dr. (04H), Lietuva
Starszy pracownik naukowy, profesor w Instytucie Języka Litewskiego, dr (04H), Litwa
- Juris Kastinš** Latvijos universiteto profesorius, habil. dr. (04H), Latvija
Profesor Uniwersytetu Łotewskiego w Rydze, dr hab. (04H), Łotwa
- Asta Kazlauskienė** Vytauto Didžiojo universiteto profesorė, dr. (04H), Lietuva
Profesor Uniwersytetu Witolda Wielkiego, dr (04H), Litwa
- Jurij Kleiner** Sankt Peterburgo universiteto profesorius, habil. dr. (04H), Rusija
Profesor Uniwersytetu w Sankt Petersburgu, dr hab. (04H), Rosja
- Aleksandras Krasnovas** VU KHF profesorius, dr. (04H), Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego – Wydział Humanistyczny w Kownie, dr (04H), Litwa
- Jadvyga Krūminienė** VU KHF profesorė, dr. (04H), Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego – Wydział Humanistyczny w Kownie, dr (04H), Litwa
- Jurgita Mikėlionienė** Kauno technologijos universiteto docentė, dr. (04H), Lietuva
Docent Uniwersytetu Technologicznego w Kownie, dr (04H), Litwa
- Gerald E. Mikkelson** Kanzaso universiteto profesorius, dr. (04H), JAV
Profesor Uniwersytetu w Kansas, dr (04H), USA
- Olegas Poliakovas** VU KHF profesorius, habil. dr. (04H), Lietuva
Profesor Uniwersytetu Wileńskiego – Wydział Humanistyczny w Kownie, dr hab. (04H), Litwa
- Marek Ruskowski** Jano Kochanovskio universiteto Kielcuose profesorius, habil. dr. (04H), Lenkija
Profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, dr hab. (04H), Polska
- Yuri Stulov** Minsko valstybinio lingvistikos universiteto profesorius, dr. (04H), Europos „Amerikos studijų asociacijos“ Baltarusijos filialo prezidentas, Baltarusija
Profesor Państwowego Uniwersytetu Lingwistycznego w Mińsku, dr (04H), prezes białoruskiej filii Europejskiego Stowarzyszenia Studiów Amerykanistycznych, Białoruś
- Leona Tokor** Jeruzalės hebrajų universiteto profesorė, habil. dr. (04H), Izraelis
Profesor Uniwersytetu Hebrajskiego w Jerozolimie, dr hab. (04H), Izrael

EDITORIAL BOARD

Eleonora Lissan	Professor (04H), Vilnius University (Kaunas Faculty of Humanities), Lithuania, <i>editor-in-chief</i>
Kazimierz Luciński	Professor (04H), The Jan Kochanowski University in Kielce, Poland, <i>deputy editor-in-chief</i>
Irina Oukhvanova-Shmygova	Professor (04H), Belarusian State University, Belarus, <i>deputy editor-in-chief</i>
Gabija Bankauskaitė-Sereikienė	Professor (04H), Vilnius University (Kaunas Faculty of Humanities), Lithuania, <i>managing secretary</i>
Daiva Aliūkaitė	Associate Professor (04H), Vilnius University (Kaunas Faculty of Humanities), Lithuania
Danutė Balšaitytė	Professor (04H), Vilnius University (Institute of Foreign Languages), Lithuania
Wiesław Caban	Professor (05H), The Jan Kochanowski University in Kielce, Poland
Renato Corsetti	Professor (04H), Sapienza University of Rome, Italy
Anatolij Chudinov	Professor (04H), Ural State Pedagogical University, Russia
Hans-Jürgen Diller	Professor (04H), Ruhr University Bochum, Germany
Aloyzas Gudavičius	Professor (04H), Šiauliai University, Lithuania
Laima Kalėdienė	Professor (04H), Senior Researcher, Institute of the Lithuanian Language, Lithuania
Juris Kastinš	Professor (04H), University of Latvia, Latvia
Asta Kazlauskienė	Professor (04H), Vytautas Magnus University, Lithuania
Jurij Kleiner	Professor (04H), St. Petersburg State University, Russia
Aleksandras Krasnovas	Professor (04H), Vilnius University (Kaunas Faculty of Humanities), Lithuania
Jadvyga Krūminienė	Professor (04H), Vilnius University (Kaunas Faculty of Humanities), Lithuania
Jurgita Mikelionienė	Associate Professor (04H), Kaunas University of Technology, Lithuania
Gerald E. Mikkelson	Professor (04H), The University of Kansas, USA

Olegas Poliakovas	Professor (04H), Vilnius University (Kaunas Faculty of Humanities), Lithuania
Marek Ruskowski	Professor (04H), The Jan Kochanowski University in Kielce, Poland
Yuri Stulov	Professor (04H), Minsk State Linguistic University, President of European Association for American Studies in Belarus, Belarus
Leona Toker	Professor (04H), The Hebrew University of Jerusalem, Israel

TURINYS / SPIS TREŚCI

I. DISKURSO IR NARATYVO TYRIMAI / BADANIA NAD DYSKURSEM I NARRACJĄ

Olga Senkāne (Latvija / Łotwa). Implied Author in Philosophical Novels.....	13
Ewa Piotrowska-Oberda (Lenkija / Polska). The Quest for Knowledge in the <i>King James Bible</i>	27
Jurgita Astrauskienė, Jadvyga Krūminienė (Lietuva / Litwa). John Webster's Drama <i>The Duchess Of Malfi</i> : The Contexts and Contests of Wit	44
Елена Бразговская (Rusija / Rosja). Человек в «точках интенсивности»: сад как пространство самоидентификации	57
Анна Дащенко (Ukraina / Ukraina). «Послесловие к запискам о надписях на бронзе и камнях» Ли Цинчжао	68
Anna Wzorek (Lenkija / Polska). Wojciech Żukrowski (jakiego nie pamiętamy) – dla małoletniego odbiorcy	87
Kristina Bačiulienė (Lietuva / Litwa). Meilės kalba Marcelijaus Martinaičio knygoje <i>Atmintys</i>	98
Ewa Anna Piasta (Lenkija / Polska). Funkcja milczenia w powieści <i>Chusta Weroniki</i> Gertrudy von le Fort.....	110
Agnieszka Łobodziec (Lenkija / Polska). Violent Black Man and the Myth of Black Macho in Eugene O'Neill's <i>The Dreamy Kid</i>	123
Svetozar Poštić (Lietuva / Litwa). To Act or not to Act: How Coleridge Changed the Way We See <i>Hamlet</i>	133

II. KALBA. VISUOMENĖ. KULTŪRA / JĘZYK. SPOŁECZEŃSTWO. KULTURA

Tatyana Skrebtsova (Rusija / Rosja). The Concepts “Centre” and “Periphery” in the History of Linguistics: From Field Theory to Modern Cognitivism	144
Лара Синельникова (Ukraina / Ukraina). Дискурсивное пространство лингвокультурного типажа «профессор».....	152
Dorota Połowniak-Wawrzonek (Lenkija / Polska). Metafora w ujęciu kognitywnym.....	166
Gabija Bankauskaitė-Sereikienė, Eglė Keturakienė (Lietuva / Litwa). Amžinas dabartiškumas <i>Naujosios Romuvos</i> (1931–1940) reklamos	177
Skirmantė Biržietienė, Eglė Gabrėnaitė (Lietuva / Litwa). Eristinis argumentavimas reklamoje	190
Elżbieta Michow (Lenkija / Polska). Polskie i bułgarskie frazeologizmy somatyczne motywowane przez nazwy części ciała służących do myślenia	203
Małgorzata Krzysztofik (Lenkija / Polska). Aksjologia czasu antropologicznego w XVII-wiecznych kalendarzach gdańskich Stefana Furmana.....	217

Greta Kaušikaitė, Tatyana Solomonik-Pankrašova (Lietuva / Litwa). Vernacular Translation as Enarratio Poetarum: Caedmon's "Hymn of Creation"	230
Ирина Роляк (Lenkija / Polska). Об особенностях терминологической группы слов со значением 'цена – стоимость' / 'cena – wartość' и проблеме их эквивалентности в переводе	239
Marek Przeniosło, Małgorzata Przeniosło (Lenkija / Polska). Wilno i Wileńszczyzna w okresie ewakuacji wojsk i władz rosyjskich w 1915 r.	248
Iłona Mickienė, Rita Baranauskienė (Lietuva / Litwa). Veliuonos apylinkių pravardžių struktūros ypatumai: antrinės pravardės	262
 III. SKAUDŪS KLAUSIMAI / DRAŽLIWE KWESTIE	
Алла Дюмидова, Виктория Макарова (Lietuva / Litwa). Движение «естественное родительство» – как (как бы) противостояние обществу потребления	270
 IV. MŪSŲ VERTIMAI / NASZE PRZEKŁADY	
John R. Taylor (Naujoji Zelandija / Nowa Zelandia). Kalba mąstyme. II dalis. Vertė / Tłum. Żivilė Nemickienė	283
 V. MOKSLINIO GYVENIMO KRONIKA / KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO	
Knygų recenzijos / Recenzje książek	
Йенс Херльт (Šveicarija / Szwajcaria). КОВТУН, Н. В. (ред.), 2014. <i>Кризис литературоцентризма. Утрата идентичности vs. новые возможности</i> . Москва: Флинта	295
Gabija Bankauskaitė-Sereikienė (Lietuva / Litwa). MAČIULIS-MAIRONIS, Jonas, 2014. <i>Pavasario balsai. 1920 metų leidimo maketo fotografinė kopija</i> . Rengėja ir įvadinio teksto autorė Virginija Babonaitė. Kaunas: Naujasis lankas	298
Michał Mazurkiewicz (Lenkija / Polska). BISKUPSKI, Mieczysław B. B., 2011. <i>Nieznana wojna Hollywood przeciwko Polsce 1939–1945</i> . Warszawa: Fijorr Publishing	302
Ewa Kula, Tomasz Maliszewski (Lenkija / Polska). LOBANOV, N. A., MAŹEIKIENĖ, N., SKVORTSOV, V. N. (Eds), 2013. <i>Continuous education as a prerequisite of the development of professional competences. Monography</i> , Saint-Petersburg	304
Anonsai / Zapowiedzi	308
 VI. REIKALAVIMAI STRAIPSNIAMIS / ZASADY OPRACOWYWANIA PUBLIKACJI	
VII. MŪSŲ AUTORIAI / NASI AUTORZY	323

CONTENTS

I. RESEARCH OF DISCOURSE AND NARRATIVE

Olga Senkāne (Latvia). Implied Author in Philosophical Novels	13
Ewa Piotrowska-Oberda (Poland). The Quest for Knowledge in the <i>King James Bible</i>	27
Jurgita Astrauskienė, Jadvyga Krūminienė (Lithuania). John Webster's Drama <i>The Duchess of Malfi</i> : The Contexts and Contests of Wit	44
Elena Brazgovskaya (Russia). Man in the "Points of Intensity": Garden as a Space of Self-Identification.	57
Ganna Dashchenko (Ukraine). "Postface to a Catalogue on Bronze and Stone Inscriptions" by Li Qingzhao	68
Anna Wzorek (Poland). Wojciech Żukrowski (who We do not Remember) – for the Young Reader	87
Kristina Bačiulienė (Lithuania). Language of Love in Marcelijus Martinaitis <i>Atmintys</i>	98
Ewa Anna Piasta (Poland). The Function of Silence in Gertrud von le Fort's Novel <i>The Veil of Veronica</i>	110
Agnieszka Łobodziec (Poland). Violent Black Man and the Myth of Black Macho in Eugene O'Neill's <i>The Dreamy Kid</i>	123
Svetozar Poštić (Lithuania). To Act or not to Act: How Coleridge Changed the Way We See <i>Hamlet</i>	133

II. LANGUAGE. SOCIETY. CULTURE

Tatyana Skrebtsova (Russia). The Concepts "Centre" and "Periphery" in the History of Linguistics: From Field Theory to Modern Cognitivism	144
Lara Sinelnikova (Ukraine). Discourse Space of the Linguocultural Character Type "Professor"	152
Dorota Połowniak-Wawrzonek (Poland). Metaphor in Cognitive Approach	166
Gabija Bankauskaitė-Sereikienė, Eglė Keturakienė (Lithuania). Eternal Contemporaneity in Advertisements of <i>Naujoji Romuva</i> (1931–1940).....	177
Skirmantė Biržietienė, Eglė Gabrėnaitė (Lithuania). Eristic Argumentation in Advertising....	190
Elżbieta Michow (Poland). Polish and Bulgarian Somatic Phrases Justified with the Names of the Parts of the Body Designed for Thinking	203
Malgorzata Krzysztofik (Poland). Axiology of Anthropological Time in Stefan Furman's Calendars of the 17 th Century Gdansk.	217
Greta Kaušikaitė, Tatyana Solomonik-Pankrašova (Lithuania). Vernacular Translation as Enarratio Poetarum: Cædmon's "Hymn of Creation"	230

Irina Rolak (Poland). On the Peculiarities of Terminological Word Group with Meaning “Value-Based Pricing” and the Problem of Their Equivalence in Translation.....	239
Marek Przeniosło, Małgorzata Przeniosło (Poland). Vilnius and the Vilnius Region in the Period of Evacuation of Russian Army and Authorities in 1915.....	248
Iłona Mickienė, Rita Baranauskienė (Lithuania). The Peculiarities of Nickname Structure in the Vicinity of Veliuona: Secondary Nicknames	262
 III. SENSITIVE ISSUES	
Ala Diomidova, Viktorija Makarova (Lithuania). Movement of “Natural Parenting” as (as if) a Confrontation with a Consumer Society	270
 IV. OUR TRANSLATIONS	
John R. Taylor (New Zealand). Kalba mūsų mintyse. II dalis / Language in the Mind. Part II. Translated by Živilė Nemickienė.....	283
 V. SCIENTIFIC LIFE CHRONICLE	
Book reviews	
Йенс Херльт (Switzerland). КОБТУН, Н. В. (ed.), 2014. <i>Кризис литературоцентризма. Утрата идентичности vs. новые возможности</i> . Москва: Флинта	295
Gabija Bankauskaitė-Sereikienė (Lithuania). MAČIULIS-MAIRONIS, Jonas, 2014. <i>Pavasario balsai. 1920 metų leidimo maketo fotografinė kopija</i> . Ed. Virginija Babonaitė. Kaunas: Naujasis lankas	298
Michał Mazurkiewicz (Poland). BISKUPSKI, Mieczysław B. B., 2011. <i>Nieznana wojna Hollywood przeciwko Polsce 1939–1945</i> . Warszawa: Fijorr Publishing	302
Ewa Kula, Tomasz Maliszewski (Poland). LOBANOV, N. A., MAŽEIKIENĖ, N., SKVORTSOV, V. N. (Eds), 2013. <i>Continuous education as a prerequisite of the development of professional competences. Monography</i> , Saint-Petersburg.....	304
 Announcements	308
 VI. REQUIREMENTS FOR PUBLICATION	310
 VII. OUR AUTHORS	323

Ilona Mickienė

Vilniaus universitetas
Kauno humanitarinis fakultetas
Muitinės g. 8, LT-44280, Kaunas, Lietuva
Tel. +370 37 422 604
El. paštas ilona.mickiene@khf.vu.lt
Moksliniai interesai: onomastika, leksikologija

Rita Baranauskienė

Vilniaus universitetas
Kauno humanitarinis fakultetas
Muitinės g. 8, LT-44280, Kaunas, Lietuva
Tel. +370 37 422 604
El. paštas rita.baranauskiene@khf.vu.lt
Moksliniai interesai: sintaksinė semantika, funkcinė gramatika, lingvistinė pragmatika

**VELIUONOS APYLINKIŲ PRAVARDŽIŲ STRUKTŪROS YPATUMAI:
ANTRINĖS PRAVARDĖS**

Straipsnyje analizuojamos Lietuvių kalbos instituto projekto „Šiuolaikiniai geolingvistikos tyrimai Lietuvoje: punktų tinklo optimizacija ir interaktyvioji tarminės informacijos sklaida“ metu Veliuonos apylinkėse 782 užrašytos pravadės. Siekiama nustatyti būdinguosius pravadžių struktūros bruožus. Apie bendrinių žodžių darybą galima kalbėti tik analizuojant darybos santykius, t. y. preliminariai išskiriant darybos pamatą ir formantą. Tyrinėjant pravadės darybiškai sunku rasti universalų kriterijų, kuris leistų pravadės tiksliai skirstyti į pirmines ir antrines, nes kai sutampa pravadės ir jos apeliatyvo darybinė motyvacija, kyla painiava. Todėl straipsnyje pasitelkiama pravadžių struktūrinė analizė ir taip ieškoma universalų kriterijų, leidžiančių pravadės skirstyti į pirmines ir antrines.

Straipsnyje atsiribojama nuo pirminių pravadžių, kurios niekuo nesiskiria nuo motyvuojančio žodžio, tyrimo ir struktūriškai analizuojama 241 antrinė pravadė. Struktūrinė pravadžių analizė leidžia pažvelgti, kokios struktūros tikriniai ir bendriniai žodžiai parenkami pravadėms kurti. Struktūriškai analizuojant antrines pravadės skiriamos pravadės, turinčios priesagą, galūnę, mišrios struktūros, sudurtinės, sudėtinės ir pravadės frazės. Atskleista, kad dažniausiai Veliuonos apylinkėse vartojamos antrinės pravadės, turinčios priesagą ir pravadės, turinčios galūnę. Pastebėta, kad iš visų Veliuonos apylinkėse išanalizuotų antrinių pravadžių 108 pravadės sudaromos iš onimų.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: pirminės ir antrinės pravadės, struktūrinė analizė, onimai, apeliatyvai.

Įvadas

Lietuvių kalbos instituto projektu „Šiuolaikiniai geolingvistikos tyrimai Lietuvoje: punktų tinklo optimizacija ir interaktyvioji tarminės informacijos sklaida“¹ siekta ištirti ir paveldo dalies gyvosios kalbos vardyną. Straipsnio autorės straipsnyje „Onomastikos

¹ „Šiuolaikiniai geolingvistikos tyrimai Lietuvoje: punktų tinklo optimizacija ir interaktyvioji tarminės informacijos sklaida“ (projekto kodas Nr. VP1-3.1-ŠMM-07-K-01-028). Projekto vadovė – prof. dr. Danguolė Mikulėnienė.

rezultatai geolingvistikoje: ekspedicijų patirtis“ yra aptarusios Kauno, Marijampolės ir Pasvalio apskričių tarminiuose punktuose surinktą vardyną (Mickienė, Baranauskienė 2012: 208–215). Veliuonos apylinkėse užrašytų 386 gyventojų pravadžių *onomastinė motyvacija* nagrinėta straipsnyje „Veliuonos apylinkių gyventojų pravadės: onomasiologinė motyvacija“ (Mickienė, Baranauskienė 2013: 175–190). Kiek išsamiau pravadžių vartojimo tendencijos yra aptariamoms Stasio Tumėno ir Erikos Mitkutės straipsnyje „Papilės ir jos apylinkių pravadžių vartojimo tendencijos“ (Tumėnas, Mitkutė 2006: 252–256) bei E. Mitkutės straipsnyje „Gruzdžių miestelio ir aplinkinių kaimų pravadžių vartojimo tendencijos“ (Mitkutė 2010: 845–859).

Šiame straipsnyje **siekiamo** nustatyti būdinguosius pravadžių struktūros bruožus. Analizuojant pravadžių struktūrą atsižvelgiama į pravadžių teikimo motyvus ir į žodyninę definiciją. Todėl tiriamos tos pravadės, kurių motyvai respondentų yra nurodyti arba kurių struktūra aiškėja iš žodyninės definicijos. Tiriamąją medžiagą sudaro 241 pravadė.

2011 metų vasarą apsilankius Jurbarko apylinkių Veliuonos punkte pas pateikėją Stasį Liutvinavičių sužinota, kad miestelio mokyklos muziejuje saugomos aukštesnių (10–12) klasių mokinių surinktos ir užrašytos apylinkių gyventojų, mokinių ir mokytojų pravadės bei toponimai. Mokyklos atstovai sutiko, kad surinkta medžiaga būtų panaudota moksliniams tyrimams. Taip pat straipsnyje pridėtos ir kartu aptariamoms darbo autorių užrašytos pravadės. Veliuonos miestelyje ir aplinkiniuose kaimuose iš viso surinktos 782 gyvenusių ir gyvenančių žmonių pravadės.

Tiriant mokykloje surinktas pravadės pastebėta, kad nemažai jų kartojasi, todėl nekyla abejonių, kad minėtas pravadės žino ir vartoja daugelis vietinių gyventojų. Nesunku pastebėti ir tai, kad pravadės perduodamos iš kartos į kartą (visa šeima turi tą pačią pravadę), todėl galima teigti, kad jos gyvuoja ilgiau, negu gyvena pravadės turėtojas. Antra vertus, pravadės nuolat kinta, prisitaiko prie kalboje atsirandančių naujų realiųjų, modernėja. Todėl jas reikia nuolat rinkti ir tyrinėti.

Pravadės yra lietuvių kalbos tikrinių žodžių, arba onimų, dalis, sudaranti asmenvardžių klasės subklasę. Naujų tikrinių žodžių atsiradimą lemia lingvistiniai ir ekstralingvistiniai veiksniai. Lingvistinės darybos priešastys yra susijusios su kalbos struktūra ir netiesiogiai siejasi su išorinėmis kalbos funkcionavimo sąlygomis. Ekstralingvistiniai veiksniai susiję su nuolat kintančia tikrove, su siekiu susidaryti naujus veiksmingesnius, stilistiškai konotuosius žodžius. Nors žodžių, ypač tikrinių, motyvacija išblunka, tačiau vidinė vardo forma rodo, kodėl tas daiktas buvo vienaip ar kitaip pavadintas (plg. Gudavičius 2000: 104). Antanas Salys yra pateikęs tokį pravadės apibrėžimą „Pravadė – netikras primestinis, dažnai peikiamas arba pajuokiamas asmens pavadinimas, paprastai pridėdamas prie vardo ar pavardės (Salys 1983: 43). Veliuonos apylinkėse daugiausia pravadžių, atsiradusių dėl subjektyvių (psichologinių) priešasčių, kai pravadės motyvas yra išskirtinė žmogaus ypatybė, kurią aplinkiniai yra pastebėję. Darant pravadės siekiama kuo labiau pravadžiuojamąjį išskirti iš kitų, akcentuojant jo giminystę, kilmę, gyvenamąją vietą, fizines ypatybes, vidines ypatybes, kalbos turinį, veiklą, įvairias asociacijas ir kt. Pravadžiuojantys patys to nežinodami naudojami ekstralingvistiniais veiksniais, teikdami žmogui vienokią ar kitokią pravadę. Nuo ekstralingvistinių veiksmių labiausiai ir priklauso pravadžių daryba, struktūra ir vartoseną.

Teorinės tyrimo prielaidos

Vertinant pravardžių *vartoseną* būtina aptarti lingvistinio mandagumo teoriją, kur mandagumas suprantamas kaip racionalus strateginis elgesys, kuriuo įvairiais būdais siekiama parodyti, kad rūpinamasi adresato įvaizdžiu. „Įvaizdis“ iš esmės reiškia žmogaus savęs paties įsivaizdavimą, perteikimą kitiems, reputaciją (plg. Hilbig 2010: 29). Įvaizdis gali būti suprantamas kaip pozityvusis ir kaip negatyvusis. Negatyviojo įvaizdžio nereikėtų suprasti kaip neigiamai konotuoto – jis tik sudaro opoziciją pozityviajam įvaizdžiui. Giedrė Čepaitienė (2007: 25) vietoj galinčių klaidinti terminų siūlo vartoti kontaktinio ir distancinio įvaizdžio terminus, tiksliausiai nusakančius šias mandagumo sąvokas. Pozityvusis (arba kontaktinis) įvaizdis susijęs su kiekvieno asmens troškimu būti suprastam, priimtam aplinkinių, vertinamam, mėgstamam ir pan., o negatyvusis (arba distancinis) – su poreikiu atsiriboti ir būti nepriklausomam, turėti veiksmų laisvę, teisę į asmeninę erdvę ir laiką, būti nevaržomam, netrukdomam (plg. Brown, Levinson 1987: 61–63). Kalbėtojas atsižvelgia į pozityviojo (familiarumo, artimumo, draugiškumo) arba negatyviojo (atstumo, oficialumo, pagarbos) adresato įvaizdžio poreikius ir renkasi tinkamą – pozityviojo ar negatyviojo mandagumo – pasakymo strategiją.

Pravardės, kaip ir familiarieji kreipiniai, veiksmazodžių ir įvardžių vienaskaitos antrojo asmens formos, žargonybės, tarmybės yra grupinės tapatybės žymekliai, todėl jų vartojimas neabejotinai sietinas su pozityviojo mandagumo strategija – taip siekiama kurti bendrumo aplinką, juokauti, suartėti su adresatu. Kita vertus, siekiant tiksliau nusakyti pasakymo strategijos tikslą, atkreiptinas dėmesys į realią kalbėjimo situaciją, kalbėtojų amžių, socialinį nuotolį, socialinę galią ir iš jų spręsti – norima kurti bendrumo aplinką ar įžeisti, pašiepti, pažeminti. Kadangi pravardės buvo tik fiksuotos kaip vartojamos vietos gyventojų, o reali kalbėjimo situacija nebuvo įvertinta, tiksliai iširti pasirinktos pozityviojo mandagumo strategijos tikslo negalima.

Pravardžių kūrimą būtų galima vertinti kaip vieną iš žodyno papildymo būdų. Normaliomis kalbos raidos sąlygomis svarbiausias leksikos turtinimo bei atnaujinimo būdas yra naujų žodžių sudarymas iš jau esamų kitų žodžių, savaip keičiant jų morfologinę (morfeminę) struktūrą (plg. Urbutis 2009: 37). Kalbėtojų poreikis turėti naują žodį gali būti patenkintas ir žodžių skolinimusi, kuris daugiausia priklauso nuo išorinių kalbos funkcionavimo sąlygų, kalbėtojų santykių su svetimkalbiais žmonėmis. Apie bendrinių *žodžių darybą* galima kalbėti tik analizuojant darybos santykius, t. y. darinių ir pamatinių žodžių opoziciją, preliminariai išskiriant darybos pamatą ir formantą ir taip atskleidžiant darinio formalią ir semantinę sandarą (plg. Urbutis 2009: 287). Tiriant tikrinių žodžių sandarą, dariniais gali būti laikomi ir tokie, kurie neturi visai aiškaus pamatinio žodžio, bet kuriuose, sugretinus su kitais vardais, galima rasti arba šaknis, arba darybos formantus, pasikartojančius kituose varduose (Jakaitienė 2009: 277).

Pasak Alvydo Butkaus (1995: 33), *pravardžių darybai* (kaip vienam iš tikrinių žodžių tipų) taikytini kiek kiti kriterijai, nei bendriniais žodžiams.

Apie derivaciją galima šnekėti tada, kai santykis yra tarp to paties, t. y. onomastinio lygmens narių, vadinasi, kai pravardė daroma iš tikrinio žodžio ir struktūriškai nuo jo skiriasi.

Visos kitos pravardės yra pirminės, t. y. kilusios iš atitinkamų onimų, kurie perkelti į onomastinį lygmenį be struktūrinių pakeitimų.

Šių pravardžių onimas gali būti:

darybiškai neskaidomas;

darybiškai skaidomas (paprastai apeliatyvas), turintis asmens pavadinimo afiksą;

darybiškai skaidomas, turintis kitokių apeliatyvų afiksą (Butkus 1995: 33–34).

Tyrinėjant pravardes darybiškai sunku rasti universalų kriterijų, kuris leistų pravardes tiksliai skirstyti į pirmines ir antrines, nes, kai sutampa pravardės ir jos apeliatyvo darybinė motyvacija, kyla painiava.

Veliuonos apylinkių antrinių pravardžių struktūros analizė

Pagal struktūrą detalesnė pravardžių klasifikacija teikiama Žanetos Urbanavičiūtės ir Vidos Žičkutės straipsnyje „Lietuvių pravardės“. Skiriami: 1) neišvestiniai žodžiai, 2) derivatai, kurie toliau skiriami į galūninius, piesaginius, priešdėlinius, priešdėlinius-piesaginius, 3) kompozitai, kurie toliau skiriami į sudurtinius ir sudėtinius, 4) derivatai-kompozitai ir 5) frazės (Urbanavičiūtė, Žičkutė 1975: 60–61). Kaip teigia Vitalija Maciejauskienė, toks skirstymas nėra susijęs su galimų pravardžių darybos tipų (būdų) įvardijimu, o tik apibūdina šių asmenvardžių struktūrą (Maciejauskienė 2001: 173).

Pagal struktūrą visos pravardės skirstomos į pirmines ir antrines. Straipsnyje atsiri-bojama nuo pirminių pravardžių (kurios niekuo nesiskiria nuo motyvuojančio žodžio) tyrimo ir analizuojamos antrinės. Tokios pravardės daromos iš tikrinių arba bendrinių žodžių ir struktūriškai nuo jų skiriasi. Struktūrinė pravardžių analizė leidžia pažvelgti, kokios struktūros tikriniai ir bendriniai žodžiai parenkami pravardėms kurti.

Iš 782 pravardžių antrinių nustatyta 241 pravardė.

Struktūriškai analizuojant antrines pravardes skiriamos pravardės, turinčios pamatinį žodį ir formantą (-ų), sudurtinės, sudėtinės ir pravardės frazės.

Gausiausią antrinių pravardžių grupę sudaro pravardės, turinčios pamatinį žodį ir **priesagą** (111 pravardžių, 46,1 proc.). Pamatinis žodis gali būti onimas (50). Dauguma jų sudaryti iš vardų ir turi lietuviškas priesagas *-(i)ukas, -(i)ukė, -elė, -ytė, -utė*, pvz.: *Adomukas: Adomas* (tėvas Adomas), *Danukas: Donatas* (nes vardas Donatas), *Giliukas: Gileta* (nes vardu Gileta), *Ingridžiukė: Ingrida* (todėl, kad vardu Ingrida), *Levukas: Levas* (nes tėvo vardas Levas), *Danelė: Dana* (vardu Dana), *Laimelė, Laimytė: Laima, Monikutė: Monika* (labai moteriškų bei švelnių judesių).

Dažnai pravardės turi slavišką priesagą *-ka, -kė*, pvz., *Maruška: Marius v., Janka-Jonas v., Rička: Ričardas v., Vitka: Vytautas v., Zankė: Zanas v., Staska: Stasysv., Prankė: Pranas v.*

Pravardžių, kurių pamatinis žodis apeliatyvas, aptikta šiek tiek daugiau (61). Dauguma tokių pravardžių turi lietuviškas priesagas *-(i)ukas, -utė, -ėlis, -utis, -elė, -inis, -ikės*, pvz.: *Griūšiukas: grūšia* (veidas kriaušės formos), *Švelniukas: švelnus*, *Mažiukas: mažas, -a* (mažo ūgio, žemas ir stambus), *Mokšliukas: mokslas* (žmogus, daug mokantis, žinant), *Bačkutė: bačka* (dėl storumo); *Liūdnutė: liūdnas, -a* (dažnai būna liūdna, nes nuolat liūdi), *Džiūvėselis: džiūvėsis* (nes labai plona), *Klebonėlis: klebonas* (kalba ir vaikšto kaip moteris), *Kiškutis: kiškis* (eina pasišokinėdamas), *Srovelė: srovė, Triušinis: triušis* (augino ir pardavinėjo triušius), *Ančikės: antys* (nes eidamos krypuoja). Pasitaiko ir pravardžių,

kurios turi slavišką priesagą *-ka, -kė*, baigmenį *-(i)akas*, pvz.: *Kietekas: kietas* (žmogus laikantis save aukščiau kitų), *Vokietka: vokietė*.

Užrašyta vos viena **mišrios** struktūros pravardė (0,4 proc.), kurios pamatinis žodis onimas, pvz., *Paakmenorius: Akmena* knl. (prie Akmenos kanalo gyveno).

Palyginti gausi ir pravardžių, turinčių **galūnę**, grupė (83; 34,4 proc.). Tokių pravardžių pamatinis žodis yra onimas (45) arba apeliatyvas (38). Pravardės, kurių pamatinis žodis yra onimas, turi įvairias galūnes, pvz.: *Linius: Linas* v., *Vizgė: Vizgaitienė* pvd., *Cilius: Cilišauskas* pvd., *Mindžius: Mindaugas* v., *Pinius: Pinaitis* pvd., *Šarius: Šarūnas* v.

Kai kurios iš pravardžių ar vardų sudarytos pravardės su galūne *-ė* gali būti atsiradusios anksčiau negu dabar paplitęs pavardžių variantas, pvz., *Bakanė: Bakanaitė* pvd., *Aldonė: Aldona* v., *Poškė: Poškutė* pvd.

Pravardžių pamatinis žodis gali būti įvairių kalbos dalių apeliatyvas, pvz.: *Čiukčius: čiukčis* „viena Rytų Sibiro tautų“ (*Lietuvių kalbos žodynas* 2005) (smauros akys), *Durpius: durpės* (iš durpyno), *Bezdė: bezdėti* (nešvari moteris), *Kandžius: kąsti*, *Guzius: guzas*, *Knypas: knypa* „kas liesas, silpnas, liguistas, vos gyvas“ (*Lietuvių kalbos žodynas* 2005), *Žuvius: žuvis*, *Ūsius: ūsas*, *Švelnys: švelnus*.

Mažiausiai sukurta **sudurtinių** pravardžių (iš viso 9; 3,7 proc.).

Sudurtinės pravardės gali būti sudarytos iš dviejų onimų, pvz., *Preikšjurgis: Preikša* pvd., *Jurgis* v. Kartais sudėtinga tiksliai nustatyti, ar pravardės sandas yra tikrinis ar bendrinis žodis, ypač tada, kai neaiški pravardės motyvacija, pvz., *Gudmarė: gudas* „baltarusis“ arba *Gudas* pvd., *Marė* v. (vardo Marytė trumpinys).

Pravardžių vienas iš sandų gali būti onimas, o kitas – apeliatyvas, iš kurių abu daiktavardžiai, pvz., *Molpetris: molis*, *Petras* v. (Petras statydavęs pečius), *Trydmarė: tryda* „kas be reikalo, be pamato karščiuojasi, jaudinasi, karštakošis“ (www.lkz.lt), *Marė* v. (karštakošė Marytė).

Abu pravardžių sandai gali būti apeliatyvai, iš kurių vienas būdvardis, o kitas daiktavardis, pvz.: *Juoduonė: juoda, duona*, *Rūgžentis: rūgštus, žentas*, *Smulkiažuvis: smulki, žuvis*; abu daiktavardžiai, pvz., *Vėžgaidis: vėžys, gaidys*; daiktavardis ir veiksmazodis, pvz., *Žemsiurbė: žemė, plg. žemė, siurbti* (nes anksčiau valgydavo maurus).

Sudėtinių pravardžių aptikta 33 (13,7 proc.). Vienių pravardžių abu dėmenys yra onimai (1), pvz., *Melniko Andrius: Melnikas* pvd., *Andrius* v., kitų – vienas iš dėmenų yra onimas (7), pvz., Liurbis Levas: *liurbis* „ištižėlis, apsileidėlis, nevikrus, nieko neišmanantis žmogus“ (*Lietuvių kalbos žodynas* 2005), *Levas* v., *Raudonės Karalius: Raudonė* mst., *karalius*, *Miškų Stasiukas: miškas, Stasiukas* v., *Sibirinis Gaidukas: Sibiras* vv., *gaidukas*, *Trolis Mumis: trolis* „skandinavų mitinė būtybė“ (*Lietuvių kalbos žodynas* 2005), *Mumis* v., *Karakumų Pabaisa: Karakumai* vv., *pabaisa*, *Lietuvos Lenciūginis: Lietuva* vv. *lenciūgas* (policininkas), *Džekis Kiau Kiau: Džekis* v., *kiau*.

Sukuriami sudėtinių pravardžių, kurių dėmenys yra ne onimai, o bendriniai žodžiai, iš kurių abu yra daiktavardžiai (13), pvz.: *Bičiulio Beždžionė: bičiulis, beždžionė* (panaši į beždžionę), *Dievo Karvė: Dievas, karvė*, *Dinozauro Galva: dinozauras, galva*, *Kanalizacijos Undinė: kanalizacija, undinė* (dėl pomėgio vėlai vaikštinėti), *Lauko Gėlė, Laukų Gėlelė: laukas, gėlė*, *Lauko Pelė: laukas, pelė* (labai tyli), *Liaudies Išmintis: liaudis, išmintis* (daug žino), *Meldų Katinas: meldai, katinas*, *Perkūno Oželis: perkūnas, oželis*

(dėl plono balso), *Proto Bokštas*: *protas, bokštas* (per daug mąstantis žmogus), *Šlipsas Šerifas*: *šlipsas, šerifas* (nes tėvas policininkas), *Uodų Bulius*: *uodai, bulius*. Sudaroma sudėtinių pravardžių iš būdvardžių ir daiktavardžių (10), pvz.: *Akiniuotas Smurfas*: *akiniuotas, smurfas*, *Brangusis Vikšrelis*: *brangusis, vikšrelis* (dėl įpratimo kartoti „brangusis“), *Žąsinas Žandinis*: *žąsinas, žandinis* (nes ant žando turi apgamą), *Didžioji Tapkė*: *didžioji, tapkė* (aukšto ūgio), *Geležinis Vilkas*: *geležinis, vilkas*, *Kuodė Baltoji*: *kuodė* „susivėlusį, žiopla moteris“, *baltoji*, *Medinė Lėlė*: *medinė, lėlė*, *Pavogtas Veidas*: *pavogtas, veidas*, *Sena Boba*: *sena, boba*, *Šlapia Višta*: *šlapia, višta*.

Galima išskirti pravardes – frazes (4; 1,7 proc.), pvz.: *Viskas Kad Nu* (dėl įpratimo kartoti tą sakinį), *Visų Galų Meistras* (žmogus save giriantis), *Dzindriau-Lindriau*, *Nieka Nieka* (nes visada taip sako).

Išvados

Apibendrinant atliktą tyrimą, būtina pastebėti, kad projekto metu „Šiuolaikiniai geolingvistikos tyrimai Lietuvoje: punktų tinklo optimizacija ir interaktyvioji tarminės informacijos sklaida“ surinkus 782 pravardes straipsnyje struktūriškai išanalizuota 241 antrinė pravardė. Atskleista, kad pagal struktūrą antrinės pravardės turi priesagą, galūnę, yra mišrios struktūros, sudurtinės, sudėtinės ir pravardės frazės.

Nustatyta, kad dažniausiai Veliuonos apylinkėse vartojamos antrinės pravardės, turinčios priesagą (111; 46,1 proc.) ir galūnę (83; 34,4 proc.). Priesagą turinčių pravardžių pamatinis žodis šiek tiek dažniau yra apeliatyvas (61 iš 111), o galūnę turinčių pravardžių – kiek dažniau onimas (45 iš 83). Nemažą dalį antrinių pravardžių sudaro sudėtinės pravardės (33; 13,7 proc.), iš kurių 8 yra sudarytos iš onimų. Pagal struktūrą išsiskyrė 4 (1,7 proc.) pravardės – frazės. Iš 9 (3,7 proc.) sudurtinių pravardžių keturios sudarytos iš onimų. Pastebėta, kad iš visų Veliuonos apylinkėse užfiksuotų ir išanalizuotų antrinių pravardžių 108 pravardės sudaromos iš onimų.

Literatūra

BROWN, P., LEVINSON, S., 1987. *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.

BUTKUS, A., 1995. *Lietuvių pravardės*. Kaunas: Aesti.

ČEPAITIENĖ, G., 2007. *Lietuvių kalbos etiketas: pragmatika ir semantika*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

GUDAVIČIUS, A., 2000. *Etnolingvistika*. Šiauliai: Šiaulių universitetas.

JAKAITIENĖ, E., 2009. *Leksikologija*. Vilnius: Vilniaus universitetas.

HILBIG, I., 2010. *Lietuvių ir anglų lingvistinis mandagumas: prašymai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

MACIEJAUSKIENĖ, V., 2001. Dėl lietuvių pavardžių vertinimo darybos požūriū. *Acta Linguistica Lithuanica* XLIV, 167–187.

Lietuvių kalbos žodynas. 2005. T. I–XX. 1941–2002. Elektroninis variantas www.lkz.lt

MICKIENĖ, I., BARANAUSKIENĖ, R., 2012. Onomastikos rezultatai geolingvistikoje: ekspedicijų patirtis. *Respectus Philologicus* 21 (26), 208–215.

MICKIENĖ, I., BARANAUSKIENĖ, R., 2012. Veliuonos apylinkių gyventojų pravardės: onomasiologinė motyvacija. *Acta Linguistica Lithuanica* 67, 175–190.

MITKUTĖ, E., 2010. Gruzdžių miestelio ir aplinkinių kaimų pravardžių vartojimo tendencijos. *In: Gruzdžiai*. D. 2. Vilnius: Versmė, 845–859.

SALYS, A., 1983. Pravadė. In: A. SALYS. *Raštai*. T. 2. *Tikriniai vardai*. Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 43–48.

TUMĖNAS, S., MITKUTĖ, E., 2006. Papilės ir jos apylinkių pravardžių vartojimo tendencijos. In: *Papilė*. D. 2/3. 252–256. Vilnius: Versmė.

URBANAVIČIŪTĖ, Ž., ŽIČKUTĖ, V., 1975. Lietuvių pravardės. *Kalbotyra*, XXVI (1), 55–61.

URBUTIS, V., 2009. *Žodžių darybos teorija*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

Iona Mickienė

Vilnius University, Lithuania

Scientific interests: onomastics, lexicology

Rita Baranauskienė

Vilnius University, Lithuania

Scientific interests: syntactic semantics, functional grammar, linguistic pragmatics

THE PECULIARITIES OF NICKNAME STRUCTURE IN THE VICINITY OF VELIUONA: SECONDARY NICKNAMES

Summary

The paper analyses 782 nicknames that were recorded at Veliuona vicinity during the project of the Institute of the Lithuanian Language “Modern Research of Geolinguistics in Lithuania: Optimisation of Network of Points and Interactive Spread of Dialectal Information”. The paper aims to identify the characteristic attributes of nickname structure. The analysis of the relations in derivation, i. e., tentatively distinguishing the derivation base and formant is the only way to talk about common word derivation. While researching the nicknames it is difficult to find such a universal criterion in derivation which would enable the distribution of nicknames into the primary and the secondary ones due to the fact that when a nickname and its appellative derivation motivation coincides the confusion arises. Thus, the paper invokes the structural analysis of nicknames to find universal criteria that would enable the distinction of nicknames into the primary and the secondary. The article eliminates the primary nicknames that do not differ from the motivational word, 241 secondary nickname is being researched and structurally analysed. The structural analysis discloses a proper structure and common words being selected for nickname creation. Structurally analysing the secondary nicknames, the nicknames with suffix, inflection, mixed structure, compound, composite and phrasal nicknames were distinguished. It was determined that in vicinity of Veliuona the nicknames with suffix and inflection are mostly used.

KEY WORDS: the primary nicknames, the secondary nicknames, the structural analysis of nicknames, Onima, Appellatives.

Iona Mickienė

Uniwersytet Wileński, Litwa

Zainteresowania naukowe: onomastyka, leksykologia

Rita Baranauskienė

Uniwersytet Wileński, Litwa

Zainteresowania naukowe: semantyka składniowa, gramatyka funkcjonalna, pragmatyka lingwistyczna

OSOBLIWOŪCI STRUKTURY PRZEZWISK Z OKOLIC WIELONY: PRZEZWISKA WTÓRNE

Streszczenie

Artykuł zawiera analizę 782 przezwisk zanotowanych w okolicach Wielony (litew. Veliuona) w ramach projektu „Współczesne badania geolingwistyczne na Litwie: optymalizacja siatki punktów terenowych i interaktywna dystrybucja informacji dialektalnej”, realizowanego przez Instytut Języka Litewskiego. Artykuł ma na celu ustalenie charakterystycznych cech struktury przezwisk. O słowotwórstwie rzeczowników pospolitych można mówić jedynie w aspekcie analizy relacji słowotwórczych, tj. wstępnie oddzielając podstawę słowotwórczą od formantu. Dla analizy przezwisk pod względem słowotwórczym trudno jest znaleźć uniwersalne kryterium, które pozwoliłoby dokładnie podzielić przezwiska na pierwotne i wtórne, ponieważ w razie zbieżności motywacji słowotwórczej między przezwiskiem a jego apelatywem powstaje zamieszanie. W związku z tym w celu znalezienia uniwersalnych kryteriów pozwalających dokonać podziału przezwisk na pierwotne i wtórne wykorzystano analizę strukturalną. Wyeliminowano przezwiska pierwotne, które niczym się nie różnią od wyrazu motywacyjnego, i pod względem strukturalnym przeanalizowano 241 przezwisk wtórnych. Analiza strukturalna pozwala określić, jaką strukturę mają nazwy własne i rzeczowniki pospolite, które są wybierane do tworzenia przezwisk. Podczas analizy strukturalnej przezwisk wtórnych wyróżniono przezwiska z przyrostkiem oraz końcówką, struktury mieszane, kompozycje, złożenia i przezwiska frazowe. Stwierdzono, że w okolicach Wielony najczęściej występują przezwiska wtórne z przyrostkiem i przezwiska z końcówką. Zauważono, że wśród wszystkich przeanalizowanych przezwisk wtórnych z okolic Wielony 108 utworzono od nazw własnych.

SŁOWA KLUCZOWE: przezwiska pierwotne i wtórne, analiza strukturalna, nazwy własne, apelatywy.

Gauta 2014 04 15

Priimta publiktuoti 2014 08 11